

en *het vele* wat een specialist patholoog-anatoom uit een lijkschouwing weet te halen.

Dr. SNOECK HENKEMANS staat hier geheel buiten, want hij besprak de kwestie alleen op grond van de gegevens in het stuk van dr. DE JOSSELIN DE JONG.

De laatste had echter moeten weten, hoe de zaken zich hadden toegedragen, vóórdat hij een onverdiende blaam ging werpen op zijn collega's en op de directie eener verzekeringsmaatschappij; hij had zich gemakkelijk kunnen laten inlichten door de geneeskundigen, die van den aanvang af bij de zaak betrokken waren geweest en wier namen hem stellig niet onbekend zijn gebleven.

Boven zijn stuk „Iets uit de ongevallen-geneeskunde” zet dr. DE JOSSELIN DE JONG de spreuk: *Leeringen wekken en voorbeelden strekken.*

Hebben wij hier nu ook niet een (wekkend) voorbeeld, hoe gevaarlijk het is voor een patholoog-anatoom om buiten zijn terrein te gaan, door bij zijn conclusies niet uitsluitend rekening te houden met de bevindingen van de lijkschouwing, maar ook met verschillende andere gegevens, die geheel buiten het wetenschappelijk onderzoek liggen, en die uit den aard van de zaak moeilijk of in het geheel niet door hem konden gecontroleerd worden. Zoo-doende vertroebelt men de zaken en scheidt men conflicten met collega's.

's-Gravenhage, 26 Nov. 1912.

Dr. J. COERT.

II.

Nu door dr. DE JOSSELIN DE JONG in het nummer van 16 November van het *Ned. Tijdschrift voor Geneeskunde* één maatschappij wordt buitengesloten, een verzekeringsmaatschappij, die zich verdacht weet naar aanleiding van zijn publicatie, meent de maatschappij „De Globe”, zich bekend te moeten maken als de door dr. DE JOSSELIN DE JONG bedoelde.

Tevens verzocht zij mij (na het overlijden van den vorigen adviseur, „den jongen chirurg”, dr. BESSEM), haar tegenwoordigen geneeskundigen adviseur, door een juister weergeven van het bewuste geval haar handelwijze uit een geneeskundig oogpunt te rechtvaardigen, daar het weigeren van een uitkeering geschiedde mede op raad van vier, door haar geraadpleegde, geneeskundige adviseurs. De leering, ook door deze publicatie gewekt, is o. a. deze, dat de patholoog-anatoom, die ook naar ons cordeel de aangewezen man is om in gevallen van betwiste uitkeering de lijkopening te doen, bovenal dient te zorgen objectief te blijven en geen conclusies mag trekken, die hij niet door de autopsie en het histologisch — en zoo noodig volledig bacteriologisch — onderzoek kan bewijzen.

Dat hierin een groot gevaar gelegen is, zal velen duidelijk zijn, die na het hieronder volgende getrouwe weergeven van het geval, nog eens de conclusies leest, waartoe de patholoog-anatoom komt op bldz. 1306 van het nummer van 12 October 1912.

Het geval heeft zich aldus toegedragen:

Van de familie van een bij de maatschappij „De Globe” tegen ongelukken verzekerden geneesheer (*f* 25.— per dag; *f* 50000.— bij overlijden) kreeg de directie 27 Febr. 1910 een telegram, dat de verzekerde den 26sten Febr. 1910 was overleden. Dit als *allereerste* aangifte van het geval.

Hierop volgde den volgenden dag een schrijven van den heekundige, die den overledene behandeld had, van den volgenden inhoud:

28 Febr. 1910.

L. S.

De ondergeteekende verklaart, dat de heer X., in leven arts te . . . , op den 26sten Febr. 1910 alhier is overleden, tengevolge van longontsteking, ontstaan in aansluiting aan een fractuur van het rechter kuitbeen.

Dr.

De maatschappij „De Globe”, die geen enkel verder gegeven had omtrent een voorafgegaan ongeval, vond in deze geneeskundige verklaring genoegzame aanduiding, dat een ongeval vrij zeker was voorafgegaan, daar een spontane fractuur buiten beschouwing kon blijven als een te groote zeldzaamheid.

De finantieele gevolgen van deze veronderstelling en de minder gewonesamenhang tusschen kuitbeenbreuk en daardoor veroorzaakte doodelijke longontsteking, gevoegd bij het achterwege gebleven zijn van elke aangifte gedurende het leven van een ongeval en daarbij optredende complicatie, deden de maatschappij „De Globe” besluiten, haar geneeskundigen adviseur en dien van een voor herverzekering bij de uitkeering betrokken maatschappij te verzoeken, zich ter plaatse in verbinding te stellen met bovengenoemden heekundige, om van hem nadere inlichtingen te verkrijgen.

Na bespreking ter plaatse vonden de beide geneeskundige adviseurs, dat het toch hun plicht was te verzoeken, de kuitbeenbreuk van het lijk ad oculos te doen demonstreeren.

Dit geschiedde door genoemden heekundige, waarbij uitwendig aan het onderbeen op de plaats, waar de breuk zou zijn, geen enkel teeken van huidverwonding, huidlitteeken of iets dergelijks was te vinden, terwijl de uitgenomen fibula intact bleek te zijn. De eenige directe aanwijzing, die de maatschappij had, dat er een ongeval moest plaats gehad hebben, verviel dus. Alle verdere inlichtingen, die zij verkreeg, stamden van derden, waarbij bleek, dat niets concreets bekend was omtrent *tijd*, *plaats* of radere omstandigheden van het ongeval, terwijl geen ooggetuige dit bevestigde, en de gegeven inlichtingen zeer van elkaar verschilden.

Volgens den één had zes weken, volgens den ander drie weken en volgens den heekundige, die den overledene behandeld had, eenige weken vóór den dood een ongeval plaats gehad. Ook dit ongeval werd verschillend opgegeven. De één beweerde, dat de overledene bij het instappen van het rijtuig zich het rechter onderbeen bezeerd zou hebben, volgens een ander zou hij over prikkeldraad gestruikeld zijn.

De verzekerde deed daarna nog weken lang zijn inspannende dorpspraktijk, totdat zwelling en pijn van het been hem de hulp deden inroepen van een collega, die dadelijk een heekundige in consult riep. Deze stelde de diagnose fractuur van het rechter kuitbeen, ongeveer een handbreed onder het kopje, waarmede de patiënt, ondanks pijn, was blijven rondloopen, en gaf een gipsverband.

Ook na dit consult, waarbij de heekundige aannam een kuitbeenfractuur, volgde bij de maatschappij „De Globe” geen aangifte van een ongeval.

Eerst den dag na dit consult trad hooge temperatuur op, waarvan een acute longaandoening de oorzaak bleek te zijn, waardoor na enkele dagen, op 26 Febr. 1910, de dood intrad. Eerst den dag daarop, 27 Febr. 1910, kreeg de maatschappij „De Globe”, als allereerste aangifte, de telegraphische mededeeling van het overlijden van den verzekerde.

De aan het lijk verrichte onderzoekingen leerden nu, dat er van een fractuur der fibula geen sprake was, doch dat varices van beide beenen bestonden, met aan de achterzijde van het rechter been een thrombophlebitis, zonder eenig teeken van voorafgegane beschadiging der uitwendige huid.

Verder een longontsteking, waarin coccen gevonden werden, die in vorm, grootte en rangschikking overeenkwamen met die in de gethromboseerde vaten.

Of de conclusie van dr. DE JOSSELIN DE JONG, dat deze coccen uit een 5 weken oud lijk, dezelfde zijn, geacht mag worden genoegzaam bewezen te zijn, alleen door het overeenkomen in vorm, grootte en rangschikking, zonder dat culturen en dierproeven dit waarschijnlijk hebben gemaakt, doet voor ons weinig ter zake, daar niet de samenhang van de pneumonie en de thrombophlebitis de hoofdzak is.

Neen, het kardinale punt, waarom het bij de ongevallenverzekering draait, is, de samenhang aan te toonen tusschen de thrombophlebitis en een voorafgegaan trauma als oorzaak daarvan, daar hiermede de verplichting tot uitkeering door de maatschappij staat of valt.

Ons inziens is bij de omgeving van den verzekerde het begrip *ongeval* eerst ontstaan na de error diagnoseos „fractuur van het kuitbeen”, die toch bijna alléén door een ongeval zou kunnen zijn ontstaan.

Dat ook daarna de verzekerde geen aangifte van een ongeval liet doen, doet ons zeer betwijfelen, dat door hemzelf, zelfs ondanks deze diagnose, een traumatisch lijden is aangenomen geworden, waar de verzekerde bovendien geneesheer was en in geval van een ongeluk een hooge dagelijksche uitkeering zou genieten. Voor het verklaren van een thrombophlebitis, nog wel aan de *achterzijde* van het onderbeen bij bestaande varices, is toch werkelijk geen trauma noodig, daar ieder praktiseerend geneesheer herhaaldelijk gevallen zal zien van spontane thrombophlebitis, ja zelfs bij vele lijders aan varices de georganiseerde resten daarvan te voelen zijn.

Hierin nu ligt, zooals ieder na het lezen van deze gegevens juister zal kunnen beoordeelen dan alleen na de publicatie van 12 October, het onverantwoordelijke van de pathologisch-anatomische conclusies van dr. DE JOSSELIN DE JONG, luidende:

„De overledene X., overleden den 26sten Febr. 1910, heeft bij een val het rechter onderbeen bezeerd.

Het gevolg hiervan is geweest een op die plaats optredende phlebitis (thrombophlebitis); in het verloop en als gevolg van dit lijden is een secundaire hypostatische pneumonie van de linker onderkwab en een gedeelte der rechter onderkwab opgetreden. Aan deze aandoeningen is de getroffen tenslotte overleden”.

De tegenwoordige geneeskundige adviseur van „De Globe”:

P. C. DIJKGRAAF.